

Handhavingsplan

Maatwerkvoorzieningen Sociaal Domein
Gooise Meren

Kerngegevens

Afdeling	Uitvoeringsdienst Sociaal Domein
Datum	24 mei 2022
Behandeling	College
Auteur	Frank de Groot i.s.m. Handhaving/USD

Inhoudsopgave

Inleiding	4
1 Uitvoering van handhaving Participatiewet (2022)	8
<i>Quick scan</i>	8
<i>Controlemethodiek en ethiek</i>	9
Wij hechten aan rechtsbescherming. Controles vinden plaats met inachtneming van de Algemene Wet Bestuursrecht, het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en andere wettelijke bepalingen. De controleprotocollen zijn zodanig ingericht dat recht wordt gedaan aan de beginselen van proportionaliteit (de juiste verhouding tussen het controledoel en het controlemiddel) en subsidiariteit (de minst ingrijpende weg). De wettelijke waarborgen worden in acht genomen, zoals het mededelen van rechten en plichten bij huisbezoek en de legitimatieplicht van de controlerende ambtenaar.....	9
<i>Bestandskoppeling</i>	9
<i>Signaal-gestuurde controle</i>	9
2 Uitvoering van handhaving Wmo en Jw (2020/2021)	11
BIJLAGE	15
Jaarbeeld 2020-2021	15
Fraudebeeld Participatiewet 2020/21.....	15
Terugvordering en boetes Als terugvorderingen zijn geboekt bij de P-wetuitkeringen in 2020 € 210.340,- en in 2021 € 88.300,-. Voor de IOAW/IOAZ-uitkeringen zijn de bedragen €3.700 (in 2020) en € 500 (in 2021). Eind 2021 waren er 160 terugvorderingsdossiers (dit is een opgeteld aantal over de jaren; sommige dossiers blijven geruime jaren actief wanneer het terugbetalen tijd nodig heeft). Er zijn in 2020 en 2021 respectievelijk 20 en 12 boetes opgelegd. Het bedrag van de opgelegde boetes is in 2020 € 1.200 en 2021 € 2.900.....	16
Fraudebeeld WMO en JW 2020-2021.....	16

Inleiding

Ten geleide

Het voorliggende Handhavingsplan 2022 Maatwerkvoorzieningen Sociaal Domein Gooise Meren beschrijft de lokale handhaving in Gooise Meren op gebied van de Participatiewet, de Wet Maatschappelijke Ondersteuning en de Jeugdwet. In dit plan wordt de uitvoering 2022 beschreven als ook een rapportage over de periode 2020-2021¹.

Bij handhaving binnen het sociaal domein gaat het om het voorkomen en bestrijden van oneigenlijk gebruik en misbruik van maatwerkvoorzieningen die aan individuele inwoners worden toegekend.

De werkwijze van handhaven in Gooise Meren is sinds 2018 verbreed van de Participatiewet naar de Zorgwetten (Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo) en de Jeugdwet (JW)), zodat er voor de handhavers binnen de Uitvoeringsdienst Sociaal Domein één integraal handhavingskader geboden wordt.

De werkwijze van handhaving zoals deze wordt beschreven is een voortzetting van onze reeds bestaande werkwijze. Daar waar wijzigingen of ontwikkelingen aan de orde zijn worden deze ook beschreven. De indeling van het handhavingsplan is als volgt:

- In de inleiding worden enkele (algemene) kenmerken van handhaving beschreven.
- In hoofdstuk 1 van dit Handhavingsplan 2022 beschrijven wij onze werkwijze van handhaven in 2022 bij de Participatiewet (hierna: P-wet).
- In hoofdstuk 2 beschrijven wij onze werkwijze van handhaven bij de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (hierna: Wmo) en de Jeugdwet (hierna: Jw).
- In de bijlage bij dit handhavingsplan voegen wij een terugblik op 2020/21 met een beschrijving van verrichte werkzaamheden.

Participatiewet

In de fraudeverordening Participatiewet Gooise Meren 2016 is bepaald dat het college jaarlijks een controleplan aan de gemeenteraad aanbiedt met daarin het te voeren beleid op gebied van handhaving, bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik van de P-wet, de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (loaw) en de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (loaz). Waar wij in dit plan spreken over de P-wet, bedoelen we ook de loaw en de loaz.

Zorgwetten

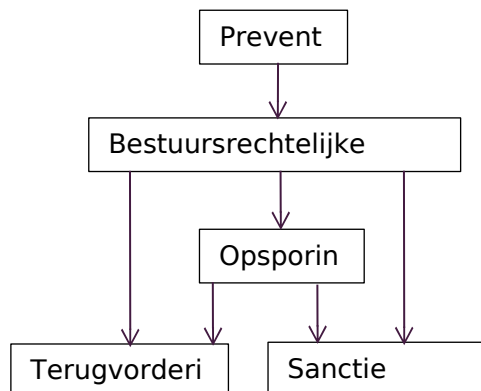
In de Wmo en de Jw zijn –anders dan in de P-wet- geen bepalingen opgenomen over het opstellen van een handhavingsplan. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) wijst er echter op dat ook deze zorgwetten risico's kennen op het gebied van misbruik en oneigenlijk gebruik. Ook wij hebben ter zake enkele fraudedossiers in onderzoek en handhaven ook bij de zorgwetten. Zie verder onder het kopje 'onderzoek'.

¹ In het Handhavingsplan 2022 is niet opgenomen de eigenstandige verslaglegging van de Sociale Recherche en de Regio op gebied van de daar belegde taken op gebied van toezicht en handhaving binnen het sociaal domein. Die verslaglegging wordt (jaarlijks) aan uw raad aangeboden en gepubliceerd op respectievelijk de gemeentelijke website (RM 2232635 / SR-verslag 2020) en op de Regio-website <https://www.wmotoezichtgv.nl/>.

Gooise Meren heeft sinds enkele jaren (als eerste gemeente in de regio) de werkwijze van handhaven verbreed naar de zorgwetten. Er zijn toezichthouders aangesteld voor Wmo en Jw. Ook is Gooise Meren sinds 2020 aangesloten bij het IKZ (Informatie Knooppunt Zorgfraude). Onze Wmo/Jw consulenten hebben een fraude-alertheidstraining gekregen. Inmiddels is deze training ook georganiseerd in de regio voor andere gemeenten, als ook de aansluiting op het IZK. Het (poort)proces bij aanvragen voor een Persoonsgebonden budget (PGB) is uitgebreid met een rechtmatigheidstoets door de toezichthouder, net zoals dat in de Participatiewet reeds wordt gedaan.

Structuur

Handhaving vindt plaats in een keten van taken en functies. Bij handhaving heeft preventie altijd de voorkeur. Omdat preventie niet toereikend is om alle risico's uit te sluiten, blijft bestuursrechtelijke controle (toezicht) nodig. Controles kunnen risico- of signaal gestuurd zijn. Bij vermoeden van ernstige fraude, kan strafrechtelijke opsporing door de Sociale Recherche Gooi en Vechtstreek nodig zijn. Waar financieel nadeel is ontstaan, wordt in principe terugvordering ingesteld. Daarnaast worden ook bestuurlijke of strafrechtelijke sancties opgelegd. In onderstaand schema wordt de structuur weergegeven:

Het speerpunt voor handhaving en toezicht binnen de USD betreft preventie: het (zoveel mogelijk) voorkomen dat er fraude wordt gepleegd. Daarom wordt handhaving reeds ingezet aan de voorkant van het proces bij zowel verstrekken van (bijstands)uitkeringen als ook bij Wmo en Jw-voorzieningen.

Handhaven bestaat daarnaast uit het controleren van dossiers, deels op basis van thematische en/of periodieke controles en deels op basis van ontvangen signalen. Aan het eind van een handhavings-traject gaat het om terugvorderen van teveel ontvangen middelen en/of het opleggen van boetes.

Het meest effectief is het voorkomen van het uitbetalen van voorzieningen waarop geen recht is. Aan de voorkant van een proces wordt vastgesteld dat er geen recht bestaat op de voorziening; de gemeente stelt dan geen uitkering of andere voorziening beschikbaar. Bij wel toegekende voorzieningen kan – op basis van (her)controles- ook achteraf de constatering worden gedaan dat er geen recht bestaat op de voorziening. In zaken waarin het schenden van de inlichtingenplicht is vastgesteld, wordt terugvordering op grond van de wetgeving verplicht ingezet. Maar het (achteraf) terugvorderen van te veel of ten onrechte verstrekte gelden kent moeilijkheden, omdat veelal wordt vastgesteld dat het geld is uitgegeven en dat er weinig of geen capaciteit aanwezig is voor terugbetalingen.

Verbreding

De Uitvoeringsdienst Sociaal Domein hanteert een integrale handhaving. Naast handhaving van de Participatiewet worden ook de zorgwetten meegenomen in de handhaving. Er zijn daartoe trainingen en cursussen gevolgd om de kennis van de

zorgwetten op niveau te krijgen bij handhaving en bij de sociale recherche. Daarnaast ontstond een samenwerking met de VNG, de SVB, de Regio en andere relevante partijen om handhaving in een breder verband te zetten.

Intern werd de positie van handhaving verankerd in werkprocessen, zodat aan de voorkant kritisch wordt meegekeken naar de aanvragen. Er zijn toezichthouders aangesteld voor de Wmo en de Jw en handhaving heeft samen met de Regio en Sociale Recherche trainingen voor consultants opgezet zodat fraudesignalen worden herkend. Daarbij is samenwerking met de VNG gezocht, ook voor het opstellen van richtlijnen en de samenwerking met alle relevante partijen bij het Informatie Knooppunt Zorgfraude (IKZ).

Onderzoek in 2022

Wij onderzoeken welke inzet van handhaven het best rendeert zowel op lokaal niveau als ook in het regionale samenwerkingsverband. Het lokale handhavingsproces is in 2021 kwetsbaar geweest omdat het werk geruime tijd is uitgevoerd door slechts 1 medewerker (na het vertrek van een handhaver). Wij onderzoeken de effectiviteit en kwaliteit van de processen en uitvoering. Naast controles op lopende dossiers is preventie steeds belangrijker. De keten van handhaving kan worden versterkt en verankerd in de samenwerking tussen consultants, handhavers en Sociale recherche. In samenwerking met de regiogemeenten en de Regio onderzoeken wij verbeteringen in preventie en fraudebestrijding bij de Wmo en de Jeugdwet.

De bevindingen vanuit onze onderzoeken worden betrokken in het opstellen van een meerjarig handhavingsplan, waarbij doelen, werkwijze en organisatie voor meerdere jaren worden bepaald.

De bestaande formatie voor handhaving is gebaseerd op inzet voor de Participatiewet, terwijl inmiddels ook taken worden verricht voor de Wmo en JW. De capaciteit wordt nu verdeeld over de drie wetten. Het kan zijn dat niet alle doelstellingen realiseerbaar zijn binnen de huidige formatie en dat hieromtrent nadere keuzes aan de orde komen. De raad wordt in 2022 hierover verder geïnformeerd.

Coronapandemie

De invloed van de coronapandemie op de werkzaamheden van Handhaving is groot. Sinds medio maart 2020 (het begin van de coronamaatregelen in Nederland) zijn er weinig huisbezoeken afgelegd. Sinds medio maart 2020 hebben er in verband met COVID geen groepsvoorlichtingen plaatsgevonden. Wel zijn mensen individueel goed geïnformeerd. Deze aanpassing van de werkzaamheden zijn doorgezet tot in 2022 waarin huisbezoeken afhankelijk van de ontwikkelingen worden hervat.

1 Uitvoering van handhaving Participatiewet (2022)

1.1 Inleiding

Een goede controle op de rechtmatigheid van de aangevraagde en verstrekte bijstandsuitkeringen draagt bij aan het draagvlak onder dit systeem, dat is gefundeerd op het solidariteitsbeginsel. Dit betekent dat er zowel aan de voorkant als aan de achterkant van het proces efficiënt moet worden gehandhaafd. Bij nieuwe aanvragen voor een bijstandsuitkering is handhaving betrokken. Ook is handhaving betrokken bij het voorlichten van nieuwe klanten op het gebied van rechten en plichten in de Participatiewet. Verder is handhaving, vaak in samenwerking met de regionale Sociale Recherche, verantwoordelijk voor het onderzoeken van fraudesignalen die binnen komen uit zowel interne als externe bronnen. In dit hoofdstuk beschrijven wij de handhavingswerkzaamheden in volgorde van preventie, controle en terugvorderen/sanctioneren.

1.2 Preventie

Voorlichting

Wij voorzien in voorlichting door middel van gesprekken, folders en een overzicht van rechten en plichten op de website van de gemeente. Bij de uitkeringsintake worden de rechten en plichten door de consultant uitgelegd en dat wordt ook vastgelegd in de interne rapportage. Ook in de toekenningsbeschikking wordt gewezen op de rechten en plichten. Om er zeker van te zijn dat de inwoner kennis kan nemen van de rechten en plichten voegen wij een overzicht van rechten en verplichtingen als bijlage bij de beschikking. Onze preventieve aanpak bestaat (sinds enkele jaren) ook uit een periodieke nieuwsbrief voor gebruikers van onze voorzieningen. Daarin wijzen we hen op nieuwe ontwikkelingen, wetswijzigingen en veranderingen in rechten of plichten. Om nog meer zekerheid te hebben bij het overbrengen van de informatie gaan wij onderzoeken of fysieke (groeps) bijeenkomsten kunnen plaatsvinden als verplichting verbonden aan de uitkering.

Quick scan

Uitkeringen kunnen worden toegekend wanneer de aanvrager voldoet aan bepaalde voorwaarden en omstandigheden. Die moeten op basis van verifieerbare gegevens worden aangetoond. Uitkerings-aanvragen worden op juistheid en volledigheid beoordeeld door de consultants. Op elke nieuwe uitkeringsaanvraag voeren de handhavers daarnaast ook een handhavingsgerichte quickscan uit. Gegevens worden verkregen uit de basisadministratie, landelijke informatiesystemen en via openbare bronnen op het internet. Waar gegevens niet verifieerbaar zijn, stelt de gemeente zelf onderzoek in. Bijvoorbeeld door een huisbezoek af te leggen om te controleren of iemand ook daadwerkelijk woont op het opgegeven adres. Met deze controles aan het begin van een uitkeringsdossier is de zogeheten poortwachtersfunctie geborgd.

1.3 Bestuursrechtelijke controle

Controle vindt plaats gedurende de looptijd van een bijstandsdossier: bij de aanvraag, tijdens de looptijd van de uitkering en bij beëindiging van de uitkering. Bij controle wordt gebruik gemaakt van bestuurlijke bevoegdheden die nodig zijn om

het recht, de duur en de hoogte van de uitkering vast te stellen. Hierna worden de vormen van controle beschreven.

Controlemethodiek en ethiek

Wij hechten aan rechtsbescherming. Controles vinden plaats met inachtneming van de Algemene Wet Bestuursrecht, het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en andere wettelijke bepalingen. De controleprotocollen zijn zodanig ingericht dat recht wordt gedaan aan de beginselen van proportionaliteit (de juiste verhouding tussen het controledoel en het controlemiddel) en subsidiariteit (de minst ingrijpende weg). De wettelijke waarborgen worden in acht genomen, zoals het mededelen van rechten en plichten bij huisbezoek en de legitimatieplicht van de controlerende ambtenaar.

Huisbezoeken in het kader van de Wet Huisbezoeken hebben vooral betrekking op situaties ter verificatie van de verstrekte gegevens. Er is geen vermoeden van fraude maar wel moet de woon- en/of leefsituatie worden vastgesteld omdat dit bepalend is voor het recht op bijstand en/of de hoogte van de uitkering.

Bij terugvorderingen –die worden opgelegd na geconstateerde fraude- houden wij rekening met de (inkomens)situatie van het huishouden; zie verder bij paragraaf 1.5.

Bestandskoppeling

Vanuit het inlichtingenbureau krijgen gemeenten uit gekoppelde overheidsgegevens de samenloop-signalen van de bijstandsuitkering met onder meer autobezit van de betrokkene, andere inkomsten, andere uitkering, detentie en vermogen. Deze signalen worden vergeleken met onze eigen cliëntgegevens en zo nodig wordt een onderzoek ingesteld als de gegevens niet bekend of ‘sluitend’ zijn. Daarnaast is de uitkeringsadministratie gekoppeld aan de basisregistratie personen.

Themacontroles 2022

Themacontroles zijn gebaseerd op een bepaald onderwerp, bijvoorbeeld ‘zwart werk’ (in een bepaalde branche). Voor 2022 staat een themacontrole gepland op bezit van vermogen in het buitenland. In dit onderzoek op basis van specifieke risicofactoren in reeds bestaande dossiers wordt samengewerkt met de handhavers en de Sociale Recherche.

Signaal-gestuurde controle

Interne of externe fraudesignalen (bijvoorbeeld meldingen van de politie of van inwoners) worden geregistreerd en beoordeeld door handhavers. Waar vermoedens ontstaan dat de cliënt de gemeente over relevante feiten en omstandigheden niet, onjuist of onvolledig heeft geïnformeerd wordt een onderzoek ingesteld. Bij controles die plaatsvinden op basis van ontvangen signalen is het van belang om in breed verband onderzoek te kunnen doen. Zie verder bij paragraaf 1.7.

1.4 Opsporing

De Sociale Recherche Gooi en Vechtstreek is verantwoordelijk voor het opsporen en stoppen van bijstandsfraude en andere sociale voorzieningen. De bij de Sociale Recherche aangesloten gemeenten zijn Blaricum, Eemnes, Gooise Meren, Hilversum, Huizen, Laren, Wijdemeren en Diemen.

De Sociale Recherche kan zowel bestuursrechtelijke zaken als strafrechtelijke zaken in onderzoek nemen in dit werkgebied. Gooise Meren bekostigt jaarlijks 740 uren voor SR-inzet.

De landelijke 'Aanwijzing Sociale Zekerheidsfraude' geeft aan wanneer strafrechtelijk onderzoek uitgevoerd moet worden. Boven een vermeend benadelingsbedrag van € 50.000,- wordt altijd strafrechtelijk onderzoek ingesteld, en bij bijzondere - zwaarwegende- omstandigheden kan dit ook vanaf €20.000.

Er is periodiek casusoverleg tussen de gemeentelijke (bestuurlijke) handhavers en de Sociale Recherche, zodat een sluitende aanpak ontstaat. In verband met haar specifieke deskundigheid kan de Sociale Recherche op basis van haar toezichthoudend mandaat ook bijstand en ondersteuning verlenen aan de bestuurlijke handhaver of een (ingewikkelde) casus in de bestuursrechtelijke fase overnemen.

1.5 Terugvordering

De Participatiewet bevat bepalingen over terug- en invordering. Waar overtreding van de inlichtingen-plicht leidt tot benadeling van de gemeente, wordt terugvordering ingesteld volgens de wettelijke voorschriften en de lokale beleidsregels 'terug- en invordering sociale zekerheidswetten'. Bij geconstateerde fraude schrijft de wet voor dat het gehele bedrag teruggevorderd moet worden. De inkomensondergrens is door de wet bepaald op 95% van de voor dat huishouden geldende bijstandsnorm.

Daarbij heeft de gemeente wel ruimte voor de menselijke maat en mogelijkheden (vastgesteld in de lokale beleidsregels) om bij het bepalen van de aflossingscapaciteit rekening te houden met de situatie van de betrokken persoon/huishouden, en zo een passend maandbedrag te bepalen.

1.6 Sanctioneren

Met ingang van 1 januari 2017 is de wijziging van de 'Wet aanscherping handhaving en sanctiebeleid SZW-wetgeving' (in de wandelgangen genaamd 'fraudewet') in werking getreden. Deze wet geldt voor alle sociale wetgeving. De wet verplicht tot het opleggen van een boete waar de inlichtingen-plicht overtreden is. Daartoe heeft de gemeente Gooise Meren in 2017 beleidsregels vastgesteld. De uitvoering van boeteoplegging is belegd bij de consultants inkomen en de twee handhavers. Daarbij houden we rekening met het voorschrift dat boetes vanaf € 350 niet mogen worden opgelegd door dezelfde ambtenaar als degene die de overtreding geconstateerd heeft.

1.7 Adresfraude en ondermijning

De handhavers zijn ook betrokken bij de interne werkgroep 'adresfraude en ondermijning', in samenwerking met de afdelingen Burgerzaken, Vergunning Toezicht en Handhaving, en Openbare Orde en Veiligheid. Alle adresonderzoeken bij Burgerzaken worden gecheckt door handhaving of er sprake is van bijstandsverstrekking op dat adres.

Bij (vermoedens van) onregelmatigheden wordt door handhaving een rechtmatigheidsonderzoek ingesteld. Een adresonderzoek wordt ingesteld na een melding van het LAA (Landelijke Aanpak Adresfraude) of op basis van andere signalen vanuit contacten met (interne) afdelingen of met externe partijen (o.m. de politie). Er wordt frequent overleg gevoerd met de betrokken interne afdelingen en externe partijen over adresfraude en ondermijnende activiteiten.

Wij werken aan een aanpak tegen ondermijning. Daarin wordt niet alleen gekeken naar fraude vanuit de Participatiewet, maar ook bij WMO en de Jeugdwet. Intern werkt de USD samen met de afdelingen Burgerzaken, Openbare orde en veiligheid en het beleidsteam Sociaal Domein.

2 Uitvoering van handhaving Wmo en Jw (2020/2021)

2.1 Inleiding

Wij werken samen met de andere gemeenten in de Regio Gooi en Vechtstreek bij de inkoop van de individuele maatwerkvoorzieningen Wmo en Jw. Deze samenwerking is belegd via de Regio en betreft ook de controle van de rechtmatigheid van de declaraties van aanbieders voor de inzet van deze ingekochte zorg in natura. Zie ook paragraaf 1.7 (pag. 9) voor verdere beschrijving van onze aanpak om fraude te voorkomen en te bestrijden.

De meeste Wmo en Jw-voorzieningen worden beschikbaar gesteld via zogeheten 'zorg in natura' (Zin). De aanvrager (i.c. de zorgbehoevende inwoner) ontvangt geen geld, maar rechtstreeks de geïndiceerde zorg. Deze zorg wordt geleverd door een regionaal gecontracteerde (en gecontroleerde) zorgaanbieder. Slechts een klein deel van de zorg wordt geboden via Persoonsgebonden budgetten (PGB's), waarbij de zorgbehoevende (of namens hem/haar een beheerder) een budget ontvangt om zelf zorg in te kopen.

Het tegengaan van misbruik en oneigenlijk gebruik van de zorgvoorzieningen op grond van de Wmo en de Jw is in de afgelopen jaren Gooise Meren meer op de kaart gezet. Er is door o.m. actieve inzet vanuit Gooise Meren een brede samenwerking in de regio opgezet met de omliggende gemeenten, zorgkantoren, Sociale Verzekeringsbank (SVB), met de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en met de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ). De consultants Wmo/Jw zijn bekend met de toezichthouder, de werkwijze is aangepast en er zijn trainingen in fraude-alertheid georganiseerd.

De werkwijze wordt voortgezet en doorontwikkeld in 2022.

Bij misbruik of oneigenlijk gebruik bij de Wmo en de Jw kan het gaan om het verstrekken van onjuiste informatie, declaratiefraude of misbruik van een persoonsgebonden budget (PGB). Met een PGB kan de inwoner zelf de zorg inkopen. Bij zorg in natura ontvangt de inwoner de zorg van een gecontracteerde zorgaanbieder via de gemeente.

Declaratiefraude door de zorgaanbieder betekent dat niet geleverde zorg wel in rekening wordt gebracht. Dit kan ook voorkomen bij een PGB. Het geld wordt niet (volledig) besteed aan het doel (het inkopen van de benodigde zorg).

In de meeste gevallen wordt gefraudeerd door de zorgaanbieder of door de PGB-beheerder (die een rol speelt wanneer de zorgbehoevende het PGB niet zelf kan beheren). Maar ook komt het voor dat zorgbehoevenden een rol spelen in het plegen van fraude. Het kan zijn dat de persoon door de frauderende aanbieder wordt 'beloond' (bijvoorbeeld in de vorm van kadootjes als huishoudelijke apparatuur) of onder druk wordt gezet ('als u niet meewerkt dan kunnen wij geen zorg meer bieden').

Binnen de Wmo zijn er met name risico's bij 'begeleiding' en 'beschermd wonen' in combinatie met een PGB, omdat dit complexe en intensieve vormen van ondersteuning zijn. Daarnaast zijn er risico's bij het PGB voor huishoudelijke hulp, omdat de zorgverlener vaak uit het sociale netwerk van de PGB-houder (zorggebruiker) komt.

2.2 Juridisch kader

In de Wmo en de Jw staan regels voor het voorkomen en bestrijden van fouten en fraude. Daarnaast moeten gemeenten hiervoor regels opnemen in hun verordeningen. De gemeente Gooise Meren heeft dat gedaan in de Verordening Wmo 2018 en de Verordening Jeugdhulp 2019.

In deze verordeningen staat dat het college toeziet op naleving van de regelgeving en steekproefs-gewijs controleert of de verstrekte voorzieningen worden gebruikt of besteed ten behoeve van het doel waarvoor ze verstrekt zijn. In de verordeningen zijn ook de inlichtingenplicht alsmede bevoegdheden tot heronderzoek, intrekking, beëindiging en terugvordering opgenomen.

2.3 Toezichthouder

Binnen de Wmo hebben gemeenten de wettelijke plicht om een toezichthouder voor de kwaliteit en de rechtmatigheid aan te stellen. De toezichthouders rechtmatigheid zijn nodig opdat signalen over misbruik en oneigenlijk gebruik binnen het bestuurlijk kader onderzocht kunnen worden. Het toezichthouderschap is belegd bij de Regio. Vanwege bestaande expertise op het gebied van sociale zekerheidsfraude zijn de bestuurlijke handhavers en de sociaal rechercheurs van de Uitvoeringsdienst Sociaal Domein benoemd als toezichthouder rechtmatigheid. Met de Verordening Jeugdhulp 2019 heeft Gooise Meren dit ook geregeld voor de Jeugdwet.

Controles op (zorg)kwaliteit van de zorgaanbieders zijn georganiseerd binnen de Regio vanuit het regionale inkoop en het contractbeheer. Toezicht op de kwaliteit bij de Jeugdwet ligt bij de landelijke Inspectie gezondheidszorg en Jeugd (IGJ). Een overzicht hoe in Gooise Meren het toezicht bij de Wmo en de Jw is ingericht staat in onderstaand schema.

Wet	ZIN / PGB	Toezicht Rechtmatigheid	Toezicht Kwaliteit
Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)	Zorg in natura (ZIN)	Regio	Regio
	Persoonsgebonden budget (PGB)	Sociale recherche en handhavers	Regio
Jeugdwet (Jw)	Zorg in natura (ZIN)	Regio	Inspectie gezondheidszorg en Jeugd
	Persoonsgebonden budget (PGB)	Sociale recherche en handhavers	Inspectie gezondheidszorg en Jeugd

2.4 Preventie

Herkennen van signalen

In elke fase van het proces kunnen er signalen zijn die maken dat een nader onderzoek gewenst is. Denk daarbij aan zorgbehoevenden die geen eenduidige antwoorden geven of aan een zorgverlener die zich nadrukkelijk met de inhoud van de aanvraag bemoeit en de zorgbehoevende afschermt. De consultants zijn opgeleid om signalen en de grootste risico's te kunnen herkennen.

Deskundigheidsbevordering

Het VNG Kenniscentrum Handhaving en Naleving biedt verschillende congressen en trainingen aan en voor toezichthouders Wmo en Jw. Gooise Meren is de eerste gemeente binnen de regio die toezicht op de Wmo/Jw actief vorm heeft gegeven en een bijdrage heeft geleverd aan het fraudebewustzijn in de regio. Ook in 2022 worden alertheidstrainingen georganiseerd voor onze medewerkers.

2.5 Controle

Fraudesignalen

In- of externe fraudesignalen worden geregistreerd door de Sociale Recherche en in handen gesteld van de handhavers/toezichthouders. Na beoordeling op onderzoekwaardigheid nemen zij signalen zelf in onderzoek of stellen zij deze in handen van de Sociale Recherche. Vanuit de VNG is er een ondersteuningsteam fraudesignalen (OTF) om gemeenten te adviseren over de aanpak van een concreet (complex) fraudesignaal binnen de WMO en de Jeugdwet.

De gemeente Gooise Meren is sinds 2020 (als eerste gemeente in de regio) aangesloten bij het Informatie Knooppunt Zorgfraude (IKZ). Alle fraudesignalen worden aangemeld bij het IKZ, waarna de signalen worden getoetst bij de diverse partners, zoals de Nederlandse Zorg Autoriteit (NZa), Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid (ISZW), Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ), belastingdienst, Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ) en anderen.

Quick scan PGB

Handhaving is betrokken bij het aanvraagproces PGB. Alle nieuwe PGB-aanvragen bij Wmo en Jw worden door handhaving gescreend waarbij met name gekeken wordt naar de rechtmatige aspecten van de aanvraag. Deze werkwijze is gelijk aan het aanvraagproces voor een uitkering op grond van de P-Wet en IAOW/Z.

Controle betalingen PGB's

De Sociale Verzekeringsbank is belast met de rechtmatigheidscontrole op PGB betalingen. De gemeente is belast met controle op de levering van zorg. Het werkproces PGB is binnen de Wmo in samenspraak met de toezichthouder ingericht, om zoveel mogelijk fraude te voorkomen en preventieve maatregelen te treffen.

Contractbeheer zorg in natura

Zorg in natura voor de Wmo en de Jw kopen wij regionaal in. Het regionaal inkoop- en contractbureau is belast met het contractbeheer en -management van regionaal ingekochte voorzieningen. Het toewijzen van voorzieningen en het declareren op deze toewijzingen verloopt via het regionale Digitaal Leef Plein (DLP). De Regio is belast met rechtmatigheidscontroles op declaraties, waarbij wordt getoetst dat niet meer geld wordt gedeclareerd dan is toegewezen.

2.6 Opsporing

De toezichthouders, in samenwerking met de Sociale Recherche en de VNG, zijn alert op risicofactoren binnen de zorg. Het wordt steeds meer duidelijk dat er malverserende zorgaanbieders zijn (in landelijke media 'zorgcowboys' genoemd)

die door misbruik van wet- en regelgeving rondom zorg zichzelf verrijken. Zie ook paragraaf 1.7 (pag. 9) over de aanpak van fraude en ondermijning.

De landelijke justitiële Aanwijzing Sociale Zekerheidsfraude (de richtlijn voor de sociale recherche) voorziet niet in de opsporing van zorgfraude. Dat wil niet zeggen dat de sociaal rechercheurs geen strafrechtelijk onderzoek kunnen instellen, voor zover het gaat om 'commune delicten' zoals valsheid in geschrifte of samenloop van zorgfraude met uitkeringsfraude. Dit onderzoek kan worden gedaan in opdracht van de officier van justitie. Tegelijkertijd is de Inspectie SZW belast met het verrichten van strafrechtelijk onderzoek naar declaratiefraude (bij zowel zorg in natura en persoonsgebonden budgetten). Het gaat hierbij meer om de georganiseerde fraude met omvangrijker en complex karakter. De afbakening tussen lokale en landelijke opsporing zal in de komende jaren verder uitkristalliseren.

= = = = = = =

BIJLAGE

Jaarbeeld 2020-2021

In deze bijlage beschrijven wij het fraudebeeld en lokaal verrichte taken in 2020-2021. Hierin is niet opgenomen de verslaglegging van de Sociale Recherche en de Regio van de daar belegde taken op gebied van toezicht en handhaving binnen het sociaal domein. Zie ook de voetnoot op pagina 4.

Fraudebeeld Participatiewet 2020/21

Coronapandemie

De coronapandemie is van invloed op de werkzaamheden van Handhaving. Sinds medio maart 2020 zijn er door de beperkende maatregelen weinig huisbezoeken afgelegd; dit gebeurt nog in hoge uitzondering. Dit geldt ook voor de Sociale Recherchewaardoor afronding van meerdere zaken niet mogelijk is geweest in 2021 en pas in 2022 hun beslag kunnen krijgen. Ook hebben geen groepsvoorlichtingen plaatsgevonden. Wel zijn inwoners individueel goed geïnformeerd over hun rechten en plichten die behoren bij het ontvangen van een uitkering.

Voorlichting bij nieuwe uitkeringen 2020/21

Een onderdeel van preventie binnen handhaving betreft het goed informeren van inwoners over hun rechten en plichten die behoren bij het ontvangen van een uitkering. De voorgenomen voorlichtings-bijeenkomsten aan groepen zijn in 2020 en 2021 wegens de coronapandemie niet doorgegaan. Wel zijn inwoners op individuele basis geïnformeerd over hun rechten en plichten behorend bij een uitkering.

Controles

In de jaren 2020/21 zijn er door inkomensconsulenten i.s.m. de lokale handhavers jaarlijks gemiddeld 290 quick-scans (screening van nieuwe P-wet uitkeringsaanvragen) uitgevoerd. Met deze controles worden dossiers goed beoordeeld om het recht op uitkering vast te stellen. Daarnaast is in 2020/21 bij bestaande dossiers in 21 gevallen door handhaving extra gecontroleerd. Uit bestandkoppeling met het Inlichtingenbureau komen gemiddeld 60 mutaties per maand binnen. In gemiddeld 2 dossiers daarvan wordt nader onderzoek verricht omdat gegevens niet overeenkomen met wat bij ons bekend is. In de periode 2020/21 heeft de Sociale recherche bij 26 complexe dossiers medewerking verleend in het beoordelen daarvan.

Themacontrole

In 2020/21 is geen themacontrole uitgevoerd door de lokale handhavers wegens enerzijds (de eerder genoemde) onderbezetting bij handhaving en anderzijds de inzet van handhavingcapaciteit bij Wmo en Jeugdwet. Wel is in 2021 door de Sociale Recherche een themacontrole uitgevoerd naar waterverbruik. Zie verder op pagina 14 bij Themacontrole SR.

Onderzoek Sociale Recherche

2020

In 2020 heeft de SR in 21 dossiers die door lokale handhaving waren gedetecteerd medewerking verleend in het beoordelen. Er zijn op basis daarvan 2 mogelijk

frauduleuze zaken nader onderzocht. Deze onderzoeken hadden beide betrekking op mogelijk een gezamenlijke huishouding. Daarin is geen fraude vastgesteld. In een reeds eerder aangemeld dossier (2019) heeft het onderzoek van de Sociale Recherche in 2020 geleid tot een terugvorderingsbedrag van € 43.534,-.

2021

Er zijn in 2021 twee zaken onderzocht die waren gemeld (eind) 2020. Deze zaken betroffen mogelijk het verblijven buiten de gemeente en het voeren van een gezamenlijke huishouding. In die situaties bestaat geen of verminderd recht op uitkering. Daarbij is geen fraude vastgesteld. In 15 dossiers -aangemeld door lokale handhaving- is door de SR medewerking verleend in het beoordelen van de dossiers. Dit heeft in een aantal gevallen geleid tot het niet-toekennen van een uitkering; zie ook op pagina 13. In 2021 is naar aanleiding van signaal -op basis waarvan van de SR onderzoek heeft gedaan- één bijstandsuitkering beëindigd, dat een besparing van € 10.610 betekent.

Themacontrole SR

Naast controles op de aangemelde dossiers heeft de SR in 2021 een themacontrole uitgevoerd naar het waterverbruik bij 144 adressen. De omvang van het watergebruik kan duiden op een andere situatie van bewoning dan aan de gemeente is opgegeven. Gebruikers met een erg laag verbruik en met een hoog verbruik zijn nader onderzocht; dit betrof 24 dossiers. Daarbij is gebleken dat de opgevraagde waterstanden door de leveranciers niet overeenkomstig de feitelijke situatie waren en geschatte waarden betrof, of dat er andere verklaringen aan de orde zijn. Bij één dossier wordt het onderzoek afgehandeld in 2022.

Terugvordering en boetes

Als terugvorderingen zijn geboekt bij de P-wetuitkeringen in 2020 € 210.340,- en in 2021 € 88.300,-. Voor de IOAW/IOAZ-uitkeringen zijn de bedragen €3.700 (in 2020) en € 500 (in 2021). Eind 2021 waren er 160 terugvorderingsdossiers (dit is een opgeteld aantal over de jaren; sommige dossiers blijven geruime jaren actief wanneer het terugbetalen tijd nodig heeft). Er zijn in 2020 en 2021 respectievelijk 20 en 12 boetes opgelegd. Het bedrag van de opgelegde boetes is in 2020 € 1.200 en 2021 € 2.900.

Fraudebeeld WMO en JW 2020-2021

Deskundigheidsbevordering

De consultants hebben een training fraude-alertheid gevolgd. Op basis van deze training en de rol van de toezichthouder is er een duidelijke verandering tot stand gebracht bij beoordelingen en controles op de aanvragen van voorzieningen. Ter bevordering van deskundigheid hebben overleggen plaatsgevonden op casusniveau met de Regio als Toezichthouder kwaliteit.

Controle PGB's

In de jaren 2020/21 werden gemiddeld 10x per jaar zorg middels een PGB toegekend. Sinds 2019 is gewerkt aan de voorkant van het PGB-proces en aan het fraude-alert maken van de consultants. Het gehele PGB proces is aangepast en is kritischer geworden. In 2020/2021 waren geen fraude/terug-vorderingsdossiers bij de WMO- en de Jeugdwet-PGB's.

Er is in 2020/21 ook gekeken naar de rol van de PGB-beheerder in relatie tot de zorgbehoevende (cliënt) en de zorgverlener. De PGB-beheerder is de persoon die namens een cliënt het budget beheert indien de cliënt daartoe niet in staat is. In alle

gevallen waarin sprake is van een PGB-beheerder, wordt deze door de toezichthouder gesproken over beoogde taken en verantwoordelijkheden.

Zorg in Natura

De Regio is verantwoordelijk voor de kwaliteitscontrole op de Zorg in Natura (ZIN). De Regio werkt met de gemeente(n) -de toezichthouder rechtmatigheid- nauw samen omdat als de rechtmatigheid niet goed gaat de kwaliteit vaak ook niet goed gaat. Anders gezegd: wanneer een zorgverlener fraudeert kan het zijn dat er geen goede zorg wordt geboden. We houden elkaar op de hoogte van de zorginstellingen. Bij huisbezoeken verricht door de toezichthouder kwaliteit (Regio) gaat in aantal gevallen ook de toezichthouder rechtmatigheid (gemeente) mee.

